

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat

„Ruszt József színházi rendező, színészpédagógus munkássága”

Isaszegi Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Majsa Györgyné sk.

Isaszeg, 2025. november 11.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Majsa Györgyné
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Majsa Györgyné
Levelezési cím: 2117. Isaszeg, Mátyás király u. 17.
Telefonszám:
E-mail cím: igloca55@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése
Ruszt József Kossuth-díjas színházi rendező, színészpédagógus munkássága
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
agrár- és ☐ élelmiszergazdaság egészség és ☐ életmód épített környezet ☐
ipari és műszaki ☐ megoldások **kulturális örökség X** sport ☐
természeti ☐ környezet turizmus és ☐ vendéglátás
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye
Isaszegi Városi Művelődési Ház - Értéktár szoba
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
települési X tájegységi ☐ megyei ☐ külföldi magyarság ☐
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Ruszt József, a legendás színházi rendező 1937. július 4-én Isaszegen született, szlovák származású volt. Visszaemlékezések szerint az Arany János utcában laktak.

Az Isaszegi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat által megrendelt és F. Orosz Sára DLA kerámikus művész által készített Ruszt József dombormű és emléktábla ünnepélyes átadására az Isaszegi Damjanich János Általános Iskolában került sor 2022. július 30-án. ahová Ruszt József járt. Az átadó ünnepségen a művészt Gálffy László Kossuth-díjas színművész méltatta. A műsorban Szvorák Katalin Kossuth-díjas népdalénekes, a Gaudium Carminis Női Kamarakórus és az Isaszegi Asszonykórus lépett fel. A megemlékezés megható volt, melyről videó felvétel is készült.

Idézet Gálffy László színművész emléktábla avató beszédéből:

„Ruszt József világlátását művészi alakulását alapvetően meghatározták gyermek- és ifjúkori élményei. 1937-ben Isaszegen született egy olyan családba, amelyről azt szokták mondani, hogy jobb napokat is megélt. Apja borbély volt, ami a faluban bizonyos rangot jelentett ugyan, de valójában se a település vezetői rétegéhez, sem a köznéphez nem

tartozott..... Rengeteget dolgoztunk együtt, és Jóska sokszor mondta, amikor hivatalosan is abbahagyta a rendezést, hogy nagyon sokat gondolkodik azon, hogy Isaszegen egy házat vesz. és hogy idevonul vissza és itt fog írni. Ezt többször mondta nekem. Aztán Zalaszentgrót lett belőle, mert egy nagyon fontos munkatársa ott építkezett és akkor gondolta, hogy mégis csak ne legyen egyedül, s egy család mellett nem lesz olyan magányos..... Remélem, hogy Ruszt József hazajáró szelleme végre megvigasztalódik...”

A rendező gyerekkorára egykori osztálytársa, Balatoni István emlékezett vissza. Elmondta, hogy az első 4 osztályban jártak együtt. -” Igen szorgalmas és segítőkész tanuló volt. Osztálytársainak, padtársainak mindig segített, ha valamiben segítséget kértek. Nagyon aktívan és tudatosan támogatta a másikat. Egy jóindulatú osztálytárs volt.”

Nánay István Ruszt Józsefről írt könyvében olvashatjuk: *„Magányos, meditatív gyerek volt, aki korán kitűnt társai közül érzékenységevel, művészetek iránti fogékonyságával.*

Borbély apjának üzetét a Rákosi-érában államosították, ezután a fiatal Ruszt festeni kezdett (főleg vallásos témájúak). Éveken keresztül a festésből származó jövedelme számított a család egyik legfőbb megélhetési forrásának. Az általános iskolát Isaszegen végezte. Megbélyegzést jelentő „egyéb” származása miatt közgazdasági technikumban érettségizett (könyvelő-tervező), utána a Vasas Szakszervezet pénzügyi revizora lett. Innen átkerült a könyvtárosnak egy affért követően. Képesített könyvtáros lett. Számára ez egy életre szóló élmény volt, rengeteget olvasott. Közben amatőr színjátszó csoportot vezetett, festett és írt..

Többször felvételizett sikertelenül a Képzőművészeti Főiskolára, aztán 1958-ban egyszerre jelentkezett az ELTE bölcsészkarára, a Kertészeti Főiskolára és a színművészeti főiskolára – és mindhárom helyre felvették. A színi pálya mellett döntött, 1963-ban fejezte be tanulmányait a Színház-és Filmművészeti Főiskolán, Nádasy Kálmán osztályában. Ruszt már gyerekkorában vonzódott a zenéhez. Nővére gyakran vitte színházba, operába, hangversenyekre. Kitartóan tanult énekelni, mert szép tenorja volt. Úgy nézett ki egy időszakban, hogy az énekesi pályát választja. Olaszországban Tito Schipa tanítványa lehetett volna. Aztán úgy alakult, hogy itthon maradt, s a rendezést választotta.

Ruszt József mintegy kétszáz előadást állított színpadra a görög drámáktól a modern ősbemutatókig, Shakespeare *Rómeó és Júliá*ját hatszor, hat különböző színházban rendezte meg. Számos klasszikus darabot új felfogásban, a legmodernebb rendezési elveket követve vitt színre. A zalaegerszegi teátrum megnyitójára, 1983-ban emlékezetesen állította színre Madách Imre művét, *Az ember tragédiáját*. Utolsó rendezése is ez volt ugyanitt húsz évvel később, amikor Ádám és Éva szerepét ugyanazokra a színészekre, Szalma Tamásra és Fekete Gizire osztotta

– Lucifert Kamarás Iván játszotta –, mintegy demonstrálva sokszor idézett mondatát: „Én mindig ugyanazt az előadást rendezem, csak másként”.

Pályájának zalai szakaszát országos visszhang, számos hazai és nemzetközi elismerés kísérte, a társulat előadásait ebben az időszakban honorálták először rangos díjakkal itthon és külföldön. Kitalálta a középiskolásoknak szánt, a műfaj kulisszatitkait is megmutató beavató színházat.

Kollégái, tanítványai nemcsak Mesternek szólították, hanem annak is tartották Ruszt Józsefet. A hosszúúra nyúlt, fárasztó próbákon sem vesztette el a türelmét soha, nem volt kiabálás, még

csak nem is instruálta hangosan a színészeket. Egy alkalommal feltették neki azt a kérdést, hogy mit szeret legjobban a világon: „A színházat, a színházon belül a próbát, azon belül pedig a szünetet. Én a szünetben csinálom a színházat”.

Ruszt József 68 évesen, 2005. július 29-én halt meg Zalaegerszegen. Művészi munkáját 1975-ben Jászai Mari-díjjal, 1989-ben Magyar Művészetért Díjjal ismerték el. 1975-ben lett Érdemes -, 1977-ben Kiváló művész. A Kossuth-díjat 1993-ban kapta, 1997-től volt a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház színház örökös tagja. 2008 óta nevét viseli a Kecskeméti Katona József Színház egyik játszóhelye, Zalaegerszegen pedig a színházban állandó kiállítás őrzi emlékét. A városától színház- és társulatteremtő tevékenységéért 2004-ben Pro Urbe-díjat kapott.

Modern rendezési elveket követett; a hagyományos és klasszikus darabokat is új rendezői felfogásban állította színpadra, így az előadásai sokszor meglepőek, vitákra késztetőek voltak.

Ruszt József zseniális színésszpedagógus volt, keze alatt kezdők és haladók is csodákra voltak képesek a színpadon. Voltaképpen a rendezéseit is afféle színésszpedagógiának tekintette: a hangképzés, a gesztusok, az érzelmek kifejezésének tudománya volt a szenvedélye.

Ruszt azon kevés színházi alkotó közé tartozott, akinek életművét nem csak rendezései jelentik, hanem írásai is maradandó értéket képviselnek. Naplót írt, rendezéseinek koncepcióját, a társulat előtt elmondott expozít is írásban rögzítette, a színészeknek szóló instrukciókat levélben is kifejtette. Pályájára meghatározó erővel hatott Gábor Miklóssal való barátsága. Az írásokból egyfajta pályakép és színháztörténet is kirajzolódik.

Ruszt József gondolataiból

A legkonzervatívabb újító ez a minősítés nincs ellenemre.

Nem sorolom magam semmilyen irányzathoz, ami tetszik, azt átveszem, gátlástalanul.

Hogy mit szeretek legjobban a világon? A színházat. S a színházban? A próbát. És a próbákon? A szünetet. Én a szünetben csinálom a színházat.

Engem a folytonos újrakezdés éltet.

A rendező pedagógus is egyben.

Nem az érdekel, hogyan kell rendezni, hanem az, hogyan kell játszani.

Nem a szerepet nehéz megrendezni, hanem a színészt.

A színházat csakis a színész újíthatja meg, mert ő találkozik közvetlenül a nézővel. A néző játszótárs, a feladatunk, hogy együtt-játszásra ösztökéljük.

A fütty is jobb, mint a közöny.

Szaktársunk lényege voltaképpen egyfajta kézművesség.

A rendező magától tanulja a legtöbbet. Magányos a szakmája. Abban a pillanatban válik rendezővé, amikor megtagadja mesterét.

Másképp kell komponálni, ha freskót és másképp, ha portrét akarok festeni.

A kegyetlen színház mindig portré. A nagy színház pedig freskó.

Szatmári István, a Vígszínház színésze szerint (1988): - „A Ruszt? Mit mondjak? Egy angyal.”⁶. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Ruszt József kiemelkedő rendező, iskolateremtő művész, társulatalapító személyiség, nagyszerű pedagógus volt. Büszkék vagyunk arra, hogy Isaszeg szülötte. Munkássága példaértékű, melyet számos elismerés is bizonyít. Vele gyarapszik Isaszeg híres szülötteinek névsora, akik maradandót alkottak.

Isaszegi éveiről még további kutatás várat magára.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

<https://zalaegerszeg.hu/szemelyek/kituntetettjeink/ruszt-jozsef/>

<https://www.es.hu/cikk/2017-07-07/szale-laszlo/nem-tudok-eloadast-csinalni-csak-szinhazat-.html>

https://szinhaz.hu/2017/07/11/ruszt_jozsef_en_nem_tudok_eloadast_csinalni_csak_szinhat?layout=5

https://www.criticailapok.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=13407

<https://www.youtube.com/watch?v=RONsxiPTH3E> (Universitas (2004, Sipos István filmje)

<https://www.youtube.com/watch?v=63FemS5G6is> Ruszt József emléktábla avatása 2022.július 22.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Az
Isaszegi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat
és az alkotó,
F. Orosz Sára
DLA kerámikus művész
tisztelttel meghívja Önt a
RUSZT JÓZSEF
Kossuth-díjas színházi rendezőről készült
dombormű
ünnepélyes átadására, a művész egykori iskolájába,
2022. július 30-án 11 órára.
(Cím: Damjanich Általános Iskola, Isaszeg, Madách u. 1.)

A művészt méltatja:
Gálffi László
Kossuth-díjas színművész
Fellépnek:
Szvorák Katalin
Kossuth-díjas népdalénekes
Gaudium Carminis Kamarakórus
karvezető: **Surmann Mária** énekművész

Ruszt József Stúdió Színház (Kecskeméti Katona József Színház)

Ruszt József: „Én nem tudok előadást csinálni, csak színházat”

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat